

SZAKPOLITIKAI JAVASLAT - 2024 No.1

HOGYAN CSÁBÍTSUK HAZA A KÜLFÖLDRE VÁNDOROLT MAGYAROKAT?

Az Egyensúly Intézet szakpolitikai
javaslatai a külföldön munkát
vállalók hazatelepülésének
elősegítéséről

Egyensúly
Intézet

VOSZ

VÁLLALKOZÓK ÉS MUNKÁLTATÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE

Hogyan csábítsuk haza a külföldre vándorolt magyarokat?

Az Egyensúly Intézet szakpolitikai
javaslatai a külföldön munkát vállalók
hazatelepülésének elősegítéséről

2024-01

Felelős kiadó és szerkesztő: Egyensúly Intézet

Kiadványszerkesztés: Zádori László

2024. április

© Egyensúly Intézet

Magyarország jövő időben ►►

Egyensúly Intézet

TARTALOMJEGYZÉK

Vezetői összefoglaló	3
1. Mi a probléma?	7
2. Magyar munkavállalók külföldön	8
3. Szakpolitikai javaslatok a külföldi munkavállalók hazatérésének ösztönzése érdekében	17

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

01

A hazai elvándorlás hatással van a gazdasági növekedésre, a társadalmi ellátórendszerek fenntarthatóságára, az alkalmazható munkaerő jelenlétére, az emberi erőforrásokban rejlő lehetőségek kiaknázására is. A probléma érzékelhető jelentőségéhez képest igen keveset tudunk a tartós külföldre áramlás valódi mértékéről és a magyar gazdaságra gyakorolt részletes hatásairól.

02

Az egyre feszesebbé váló magyar munkaerőpiac szempontjából számottevő mértékű tartalékok rejtőznek az európai magyar diaszpórában, ezek kiaknázásának legnagyobb akadálya azonban a tényalapú, kellően átfogó ismeretek hiánya.

03

Az EU nagyobb célországai 2010 után fokozatosan feloldották a 2004-ben csatlakozott tagállamok polgárait is érintő munkaerőpiaci korlátozásokat. 1990-ben közel 400 ezer magyar élt életvitelszerűen külföldön – ez a szám 2023-ra már 770 ezerre növekedett.

04

Az aktív korú (20–64 éves) magyarországi kivándorlóknak a korosztályukhoz viszonyított aránya 2010 és 2020 között több mint háromszorosára emelkedett: 2020-ban 4,4 százalék volt (260 ezer fő), de a koronavírus-járványt megelőzően, 2017-ben már elérte az 5,6 százalékot is, ami 339 ezer munkaképes korú kivándorlót jelentett. Az európai országokban munkát vállalók a hazai 4,7 millió foglalkoztatott 7 százalékát teszik ki.

05

A külföldre távozók három legvonzóbb célpontja Németország, az Egyesült Királyság és Ausztria – egyedül e három országban összesen mintegy 281 ezer magyar és dolgozik.

06

A külföldön dolgozó magyarok 2013 óta évente átlagosan a GDP 2–3 százalékának megfelelő forrást utaltak haza, ami a Magyarországnak kifizetett európai uniós források összegével mérhető össze. 2016-ban érkezett a legtöbb hazautalás, elérve a bruttó nemzeti össztermék 3,6 százalékát, de ez a szám még a koronavírus-járvány idején, 2021-ben is a GDP 1,9 százaléka volt.

07

A külföldön munkát vállaló magyarok körében végzett kérdőíves felmérés adatai alapján a kivándorlás fő okai: a külföldön elérhető magasabb fizetés, a bizonytalan, kiszámíthatatlan otthoni jövő, a hazai politikai helyzet negatív

megítélése, a honfitársak mentalitásával való elégedetlenség, valamint az anyagi problémák. A hazaköltözés ellen ható fő motivációk: az alacsony fizetés, a gazdasági bizonytalanság, valamint a külföldi étellel való általános elégedettség.

08

A hazaköltözés irányában hat ugyanakkor a szociális kapcsolatok hiánya és a honvágy, illetve sokak esetében az álláskeresés nehézségei és a jövedelmi várakozások teljesülésének elmaradása.

09

A külföldön élők nagyjából öthatoda nem vagy legfeljebb a nagyon távoli jövőben tartja valószínűnek a hazatérést, ám mintegy 15–17 százalék azt tervezi, illetve elképzelhetőnek tartja, hogy a következő 5–10 évben hazaköltözzön.

10

Az Egyensúly Intézet előrejelzése szerint 2028-ra a külföldön élő magyarok létszáma 770 000-ról 750 000-re, míg hazautalásaik összege a GDP 2,2 százalékáról 1,4 százalékra fog csökkenni. A 2004 után elsősorban munkavállalási célból kivándorolt, aktív korú állampolgárok 10 százalékának hazatérése 2028-ig évi 0,02–0,12 százalékpontos, 25 százalék hazatérése 0,05–0,3 százalékpontos, míg 33 százalék hazatérése 0,06–0,45 százalékpontos növekedési többletet eredményezne.

.....

11

Az Egyensúly Intézet számításai szerint 2028-ig a különböző hazatérési forgatókönyvek megvalósulása esetén akár 300–1500 milliárd forinttal növekedhetne a magyar GDP nominális értéke.

12

Az Egyensúly Intézet azt javasolja, hogy a külföldön élő, hiányszakmákban dolgozó munkavállalókat foglalkoztató vállalatok kapjanak egyszeri hazatérési támogatásra és/vagy bérkiegészítésre fordítható támogatást, ha az érintettek vállalják, hogy meghatározott ideig Magyarországon fognak dolgozni. Az állam emellett ösztönözze adókedvezményekkel a külföldről hazatért magyar munkavállalók foglalkoztatását a hazai kkv-knál!

.....

13

Az állam működését gyorsabbá és költséghatékonyabbá kell alakítani. 2030-ra teremtsük meg a papírtmentes, digitális államot! Tegyük automatikussá az adatátvitelt az állami szervek között! Válgják tilossá, hogy az állami szervek olyan dokumentumokat kérjenek a polgároktól, amelyeket egy másik állami szervtől is lekérhetnek!

14

Az Egyensúly Intézet szerint be kell vonni a foglalkoztatási programokba a visszatérő magyarokat, akár célzott programokkal, akár a visszatérők integrációjával a meglévő munkaerőpiaci programokba, képzésekbe. Az állam emellett célzott eszközökkel (ingyenes nyelvtanfolyammal, szociális, munkapiaci továbbképzési programokkal) segítse a családtagok beilleszkedését a magyarországi közegbe!

15

Az Egyensúly Intézet javasolja, hogy a nagyobb hatékonyság érdekében a magyar állam vonja be a hazatérési programjaiba a nagyobb célországok magyar közösségeinek szervezeteit, egyesületeit! A magyar állam és a legnagyobb magyar munkaadók az Erasmus+ programon keresztül vegyék fel a kapcsolatot az európai célországok felsőfokú oktatási intézményeivel!

16

Az Egyensúly Intézet javasolja, hogy a hazahívó kommunikáció általános országimázskampány helyett érdemben reagáljon a külföldön munkát vállalók élményeire és igényeire, hangsúlyozza a hazatelepülés anyagi és karrierépítési előnyeit!

17

Az állammal partnerségben a hazai nagyvárosok kapcsolódjanak be aktívan a hazatérési programok szervezésébe! A valamilyen nagyobb beruházás vagy fejlesztés kapcsán jelentősebb szektorális munkaerőhiánnyal küzdő nagyvárosok indítsanak célzott kampányokat a nagyobb célországokban az érintett ágazatokban dolgozók hazacsábítása érdekében!

1. MI A PROBLÉMA?

1990-ben közel 400 ezer magyar élt életvitelszerűen külföldön. Ez a szám 30 év alatt jelentős mértékben megugrott, így **2023-ban már hozzávetőleg 770 000 magyar élt a világ különböző országaiban**. A hazai elvándorlás mértéke nem csak demográfiai szempontból fontos: hatással van a gazdasági növekedésre, a társadalmi ellátórendszerek fenntarthatóságára, az alkalmazható munkaerő jelenlétére, az emberi erőforrásokban rejlő lehetőségek kiaknázására is. Emellett a külföldön dolgozó magyarok által minden évben hazautalt pénzüsszeg nagyságrendje a Magyarországnak évente kifizetett uniós források összegével mérhető össze, vagyis **a hátrányok mellett a jelenség kétségtelen gazdasági előnyökkel is jár**.

A tömeges külföldi munkavállalás ráadásul a hétköznapi közhangulatra is hat, hiszen alig akad ma olyan magyar család, amelyet valamilyen formában ne érintene. Nem véletlen, hogy **az utóbbi években a magyarországi közbeszédben kiemelt helyen szerepel az elvándorlás**. Éppúgy találkozhatunk a jelenség drámai hangvételű, olykor már-már a nemzethalál apokaliptikus víziójába torkolló ábrázolásával, mint a probléma bagatellizálásával, annak hangsúlyozásával, hogy a többség esetében csak tapasztalatszerzésről, itthon hasznosítható kalandozásról van szó, amelynek gyümölcseit végül úgyis az anyaország fogja learatni. Ezek az értelmezések jobbra anekdotikus személyes tapasztalatokra, a saját ideológiai előfeltételezések szűrőjén átengedett egyéni benyomásokra épülnek. Mindeközben a probléma érzékelhető jelentőségéhez képest **valójában igen keveset tudunk a tartós külföldre áramlás valódi mértékéről és a magyar gazdaságra gyakorolt részletes hatásairól, pláne az elvándorlók társadalmi összetételéről, személyes motivációiról, jövőbeni terveiről, kinti életük minőségéről**.

Mindezek fényében aligha csodálkozhatunk rajta, hogy eddig nemigen sikerült látványos sikereket elérni a külföldön letelepedett magyarok hazacsábításában. Sejthető, hogy az egyre feszesebbé váló magyar munkaerőpiac szempontjából számottevő mértékű tartalékok rejtőzhetnek az európai magyar diaszpórában, **ezek kiaknázásának legnagyobb akadálya azonban a tényalapú, kellően átfogó ismeretek hiánya**.

Az alábbiakban mindezek okán két aspektusból vizsgáljuk meg a külföldön munkát vállalók helyzetét:

 Statisztikai adatok alapján áttekintjük a külföldön munkát vállaló magyarokra vonatkozó legfontosabb adatokat, a vonatkozó nemzetgazdasági hatásokat is ideértve.

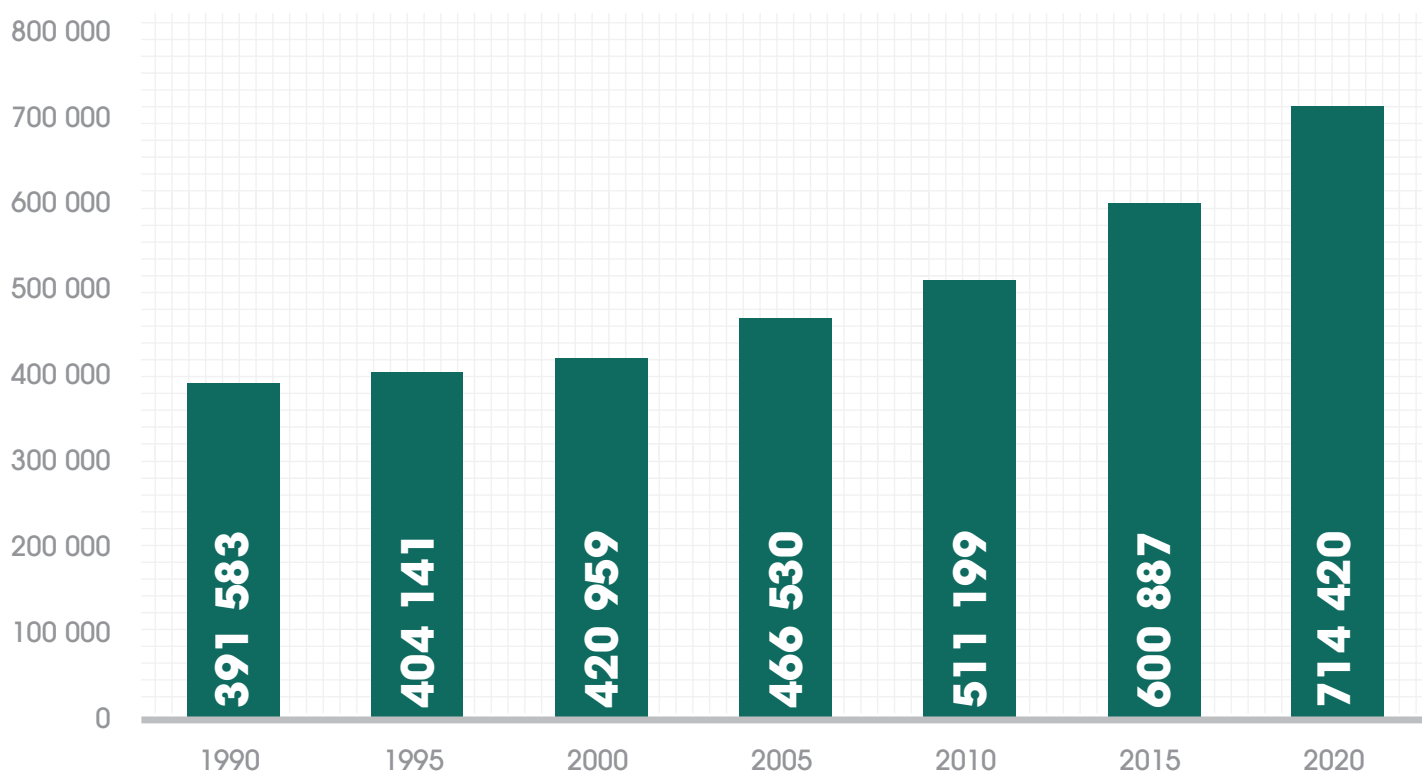
 Kvantitatív és kvalitatív kutatási módszerekkel feltárjuk az érintettek motivációit, a külföldi munkavállalás okait, a külföldön elhelyezkedő kék- és fehérgalléros munkavállalók jelenlegi helyzetét, valamint az esetleges hazatérésüket ösztönző motivációkat.

A jelenség alaposabb feltérképezéséhez a nyilvánosan elérhető adatok mellett **szakértői interjúkra, nemzetközi kutatásokra, mindenekelőtt pedig a külföldre távozott, illetve hosszabb külföldi tartózkodást követően hazatért magyar munkavállalók (összesen 330 fő) körében végzett kérdőíves vizsgálatokra és mélyinterjúkra támaszkodtunk**. Végezetül a kutatás eredményei és a megismert nemzetközi jó gyakorlatok alapján szakpolitikai javaslatokat fogalmazunk meg a külföldön munkát vállaló magyarok hazacsábítása érdekében.

2. MAGYAR MUNKAVÁLLALÓK KÜLFÖLDÖN

A nagyobb mértékű hazai elvándorlás nem független 2004-es uniós csatlakozásunktól, annak ellenére sem, hogy a kivándorlás volumene az uniós tagállamokba előbb lassabban, majd 2010 óta gyorsuló ütemben emelkedett. Ennek elsődleges oka az, hogy **az uniós bővítés átmenetileg bizonyos korlátozásokat tett lehetővé az EU fogadó országai számára, amelyeket azok csak fokozatosan,**

több lépésben oldottak fel. Míg Svédország, Írország és az Egyesült Királyság nem élt ezekkel a korlátozásokkal, Ausztria és Németország például csak 2011-ben oldotta fel azokat és nyitotta meg munkaerőpiacát a kelet-európai munkavállalók előtt. Mindezek következtében a magyar kivándorlás mértéke ebben a két országban 2010 után kezdett folyamatosan és trendszerűen emelkedni.

1. ábra: A Magyarországon született, de külföldön élő népesség létszáma (forrás: ENSZ)

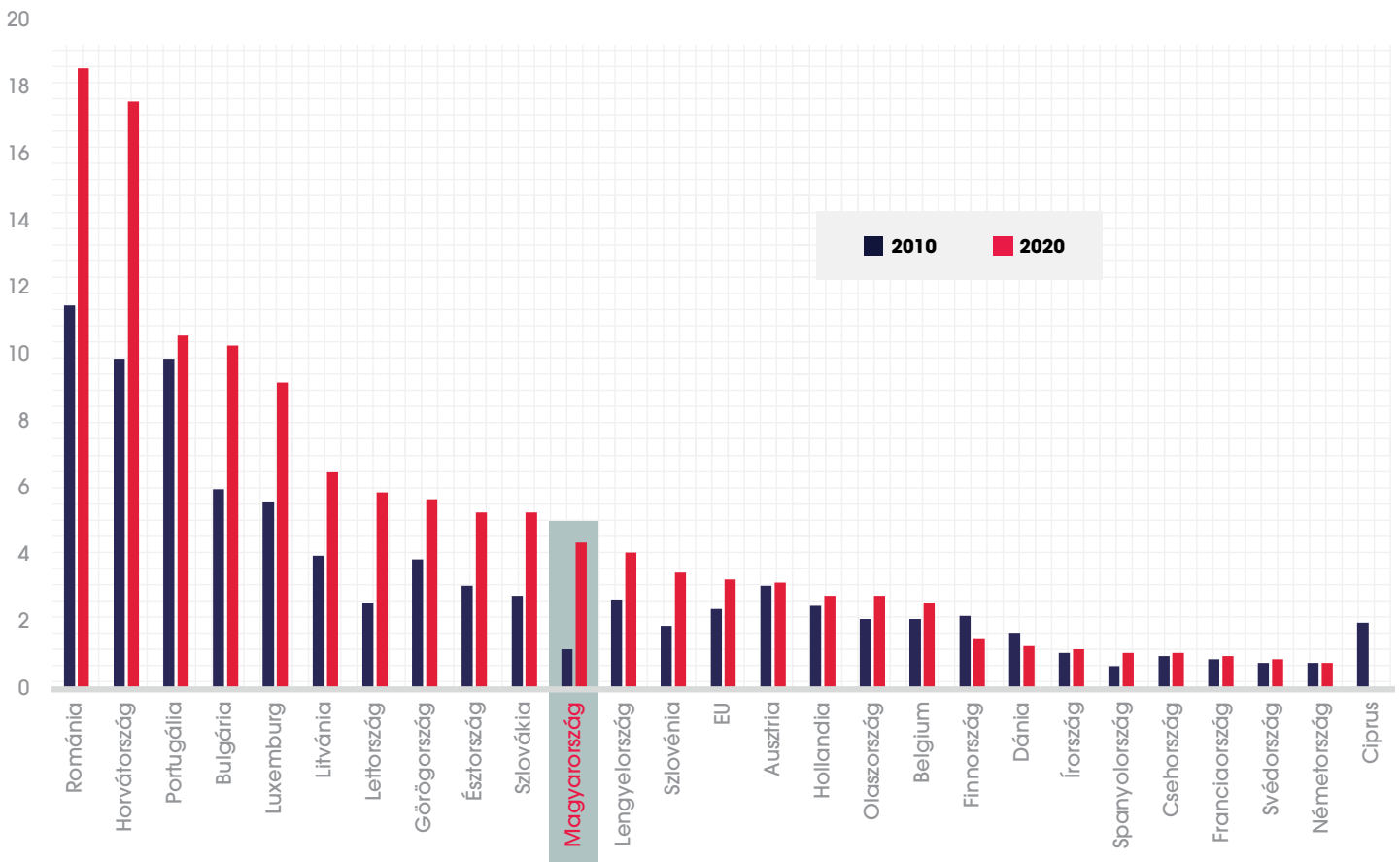
Bár az egyes statisztikai becslések módszertani okokból sokszor nagyban eltérnek egymástól, a külföldi munkavállalásra vonatkozó legfontosabb adatok így is megragadhatók. 1990-ben közel 400 ezer magyar élt életvitelszerűen külföldön. Ez a szám 30 év alatt 75 százalékkal növekedett, így **2020-ban már valamivel több mint 714 ezer, 2023-ban pedig 770 ezer magyar élt a világ különböző országaiban.** Az aktív korú (20–64 éves) magyarországi kivándorlóknak a korosztályukhoz

viszonyított aránya 2010 és 2020 között több mint háromszorosára emelkedett: 2020-ban, már a COVID-járvány idején 4,4 százalékos értéket mutatott (az 5,4 milliós összlétszámából 260 ezer fő), de 2017-ben már az 5,2 százalékot is elérte, ami mintegy **339 ezer munkaképes korú kivándorlót jelentett az akkor 5,9 millió fős korcsoportból.**

I 2.1. A KÜLFÖLDÖN MUNKÁT VÁLLALÓ MAGYAROK FŐ CÉLORSZÁGAI

A célországok közül Németország volt a legnépszerűbb: itt 2020-ban a 220 ezret is meghaladta a magyarok létszáma. Az Egyesült Királyságban és Ausztriában nagyságrendileg 80-80 ezres magyar közösség él, az USA-

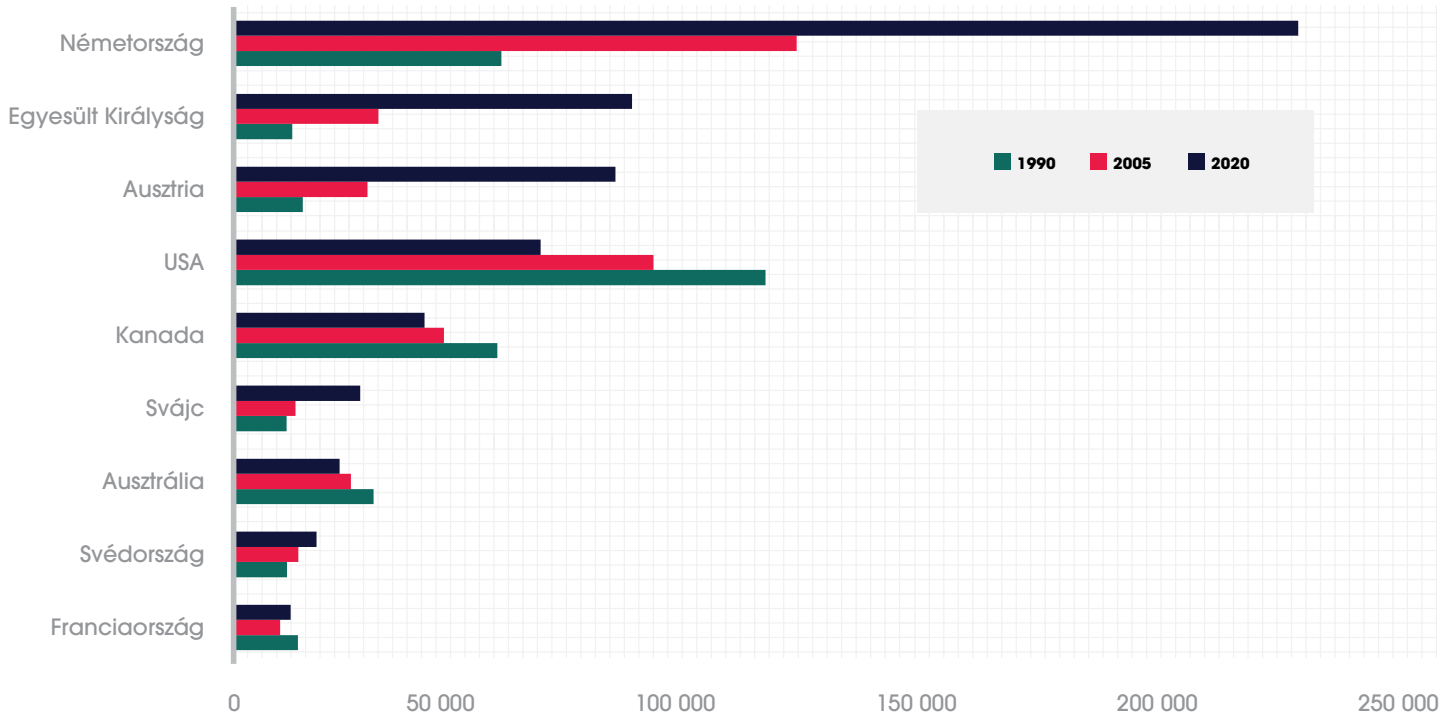
ban pedig több mint 63 ezer, de az itthon születettek száma Ausztráliában, Kanadában és Svájcban is 20 és 40 ezer fő közötti.

2. ábra: A külföldön élő, 20–64 éves, munkaképes korúak aránya az anyaország megfelelő korú népességének százalékában (%) (forrás: Eurostat)

Ami az aktív munkavállalókat illeti: **egyedül a három legvonzóbb célországban (Németország, Egyesült Királyság, Ausztria) összesen 281 ezer magyar élt és dolgozott, ami a hazai foglalkoztatottak (4,7 millió fő)**

6 százalékát jelentette. Amennyiben viszont az összes európai országot vizsgáljuk, úgy az arányszám **7 százalékra** nő.

3. ábra: A Magyarországon született, de külföldön élő népesség száma a legjelentősebb célországok szerint (forrás: ENSZ)

A 20–64 éves, külföldön élő magyarok foglalkoztatási arányszámai 72 és 82 százalék között mozogtak az elmúlt 10 évben. Ugyanakkor ez a szám a felsőfokú végzettségűek körében rendre 12–15 százalékponttal magasabb, mint az

alapfokú végzettségűek körében. Az előbbiek foglalkoztatási szintje általában 80 és 85 százalék között, utóbbiaké pedig 64 és 82 százalék között mozgott.

2.2. A HAZAUTALÁSOK JELLEMZÉSE STATISZTIKAI ADATOKKAL

A külföldön dolgozó magyarok 2013 óta évente átlagosan a GDP 2–3 százalékának megfelelő forrást utaltak haza. Ez a nagyságrend a Magyarországnak kifizetett uniós források mértékével mérhető össze, így a hazautalások több szempontból is jelentős szerepet játszanak a hazai gazdaság működésében.

 A hazautalások jelentős devizaforrást biztosítanak Magyarország számára, ami segít stabilizálni a forint árfolyamát.

 A hazautalások a magyar háztartások jövedelmének növelésével ösztönözhetik a gazdasági növekedést.

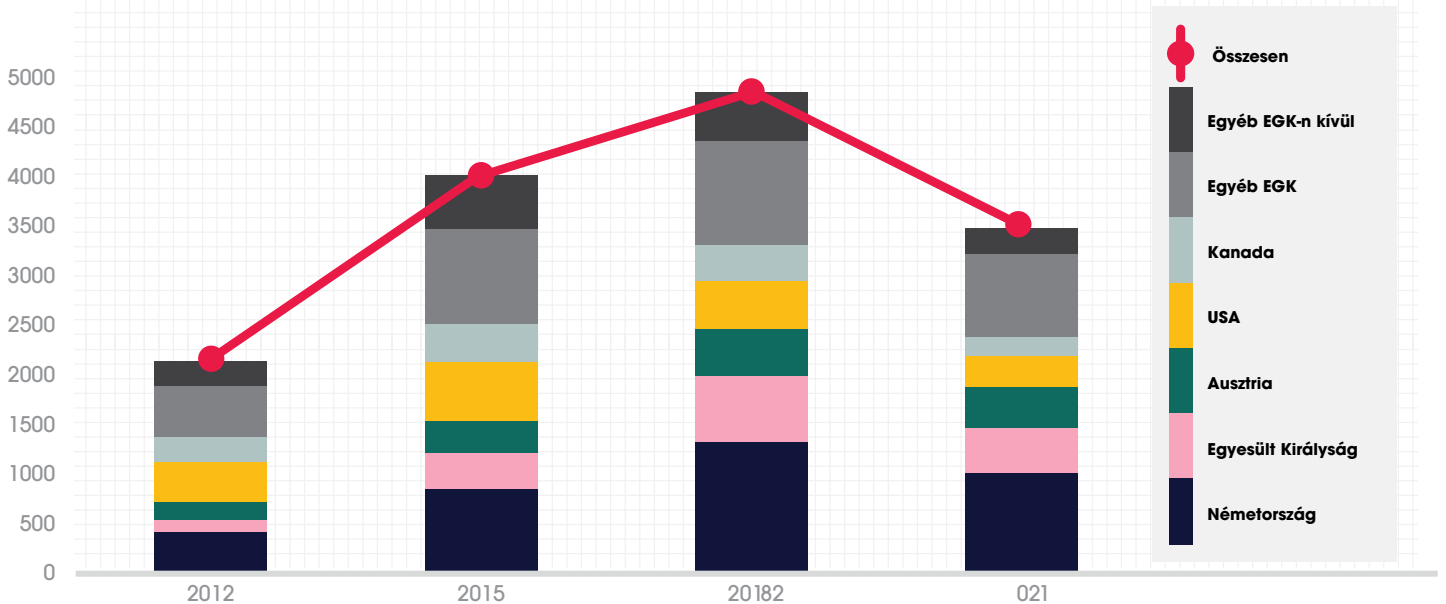
Amikor a családok hazautalásokat kapnak, annak egy részét árukra és szolgáltatásokra költik, ezáltal fellendítve a keresletet és a gazdasági tevékenységet.

A hazautalások stabilizáló tényezőként hatnak az ország gazdaságára. Jólal kevésbé prociklikusak, mint a direkt külföldi befektetések (FDI): jellemzően még gazdasági visszaesés vagy pénzügyi válságok idején is viszonylag stabilak maradnak, így afféle biztonsági hálót biztosítanak a családok számára. Ezenfelül mentesek az uniós források terén az utóbbi években tapasztalható politikai kockázatoktól is.

A 2010-es évek alatt a hazautalások összege folyamatosan növekedett, és 2018-ra megközelítette az 5 milliárd dollárt. Ezt követően némi visszaesést látunk, valószínűleg a COVID-járvány nyomán bekövetkezett egyes változások miatt: **2021-ben a külföldön dolgozó magyarok 3,5 milliárd dollárt utaltak haza.** GDP-arányosan 2016-ben érkezett a

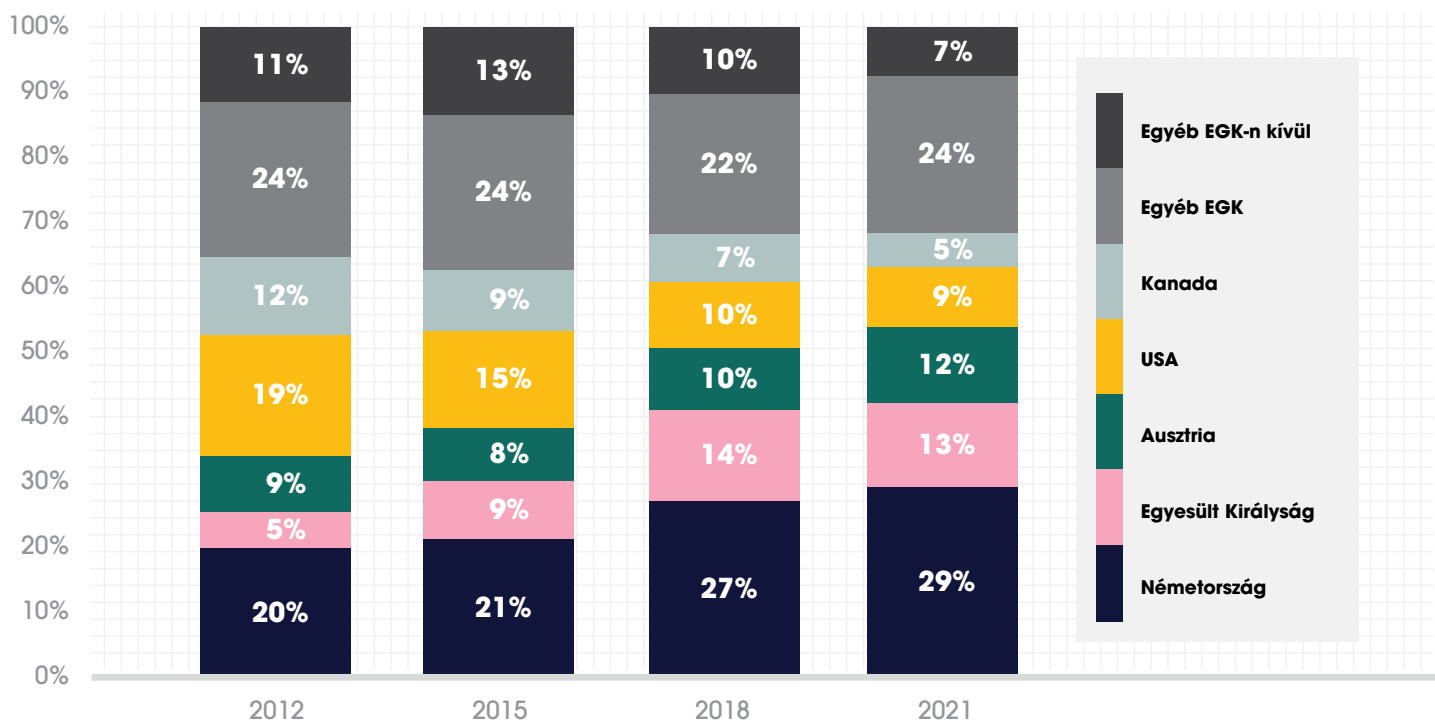
legtöbb hazautalás Magyarországra, elérve a bruttó nemzeti össztermék 3,6 százalékát. Ezt követően a hazautalások összege fokozatosan csökkent: a legutolsó elérhető adat alapján **2021-ben a külföldön dolgozó magyarok a GDP 1,9 százalékának megfelelő forrást utaltak haza** (4. ábra).

4. ábra: A hazautalások forrás szerinti megoszlása, millió dollár (forrás: Világbank)

Azoknak az országoknak az azonosításával, amelyekből az utalások érkeztek, az ott dolgozó magyar közösségek nagyságrendjére is következtethetünk (5. ábra). **A fő küldő ország a vizsgált időszak egészében Németország volt,** amely folyamatosan növelte is a részarányát: a 2012-es 20 százalék után **2021-ben már az összes hazautalás 29 százaléka innen érkezett.** Az Egyesült Királyság szintén dinamikusan növelte részarányát, amely a 2012-es 5 százalékot követően 2018-ban már 14 százalék volt. Ezt követően némi csökkenés történt, feltehetően a 2020-es Brexit miatt – az Egyesült Királyság azonban **2021-ben ismét a második helyen állt, a hazánkba érkező összes hazautalás 13 százalékával.**

Ausztria ugyancsak növelte relatív súlyát, a 2012-es 9 százalékról 2021-re fokozatosan elérve a 12 százalékot. Eközben az Európai Gazdasági Közösség (EGK) többi országának (Svájc, Hollandia, Spanyolország stb.) részaránya a vizsgált időszakban viszonylag stabil volt, 22–24 százalék körül. Feltűnő ugyanakkor az EGK-n kívüli országok (USA, Kanada, Ausztrália, Izrael stb.) relatív súlyának csökkenése. Míg 2012-ben ezen országokból érkezett az összes hazautalás 42 százaléka, 2021-ben ugyanez a szám már csupán 22 százalék volt. Ez is azt támasztja alá, hogy **a külföldi munkavállalás fókuszja az EU-s országok munkaerőpiacainak megnyitásával határozottan Európába került.**

5. ábra: A hazautalások forrás szerinti relatív megoszlása (forrás: Világbank)

2.3. A MAGYAR MUNKAVÁLLALÓK KIVÁNDORLÁSÁNAK FŐ MOTIVÁCIÓI

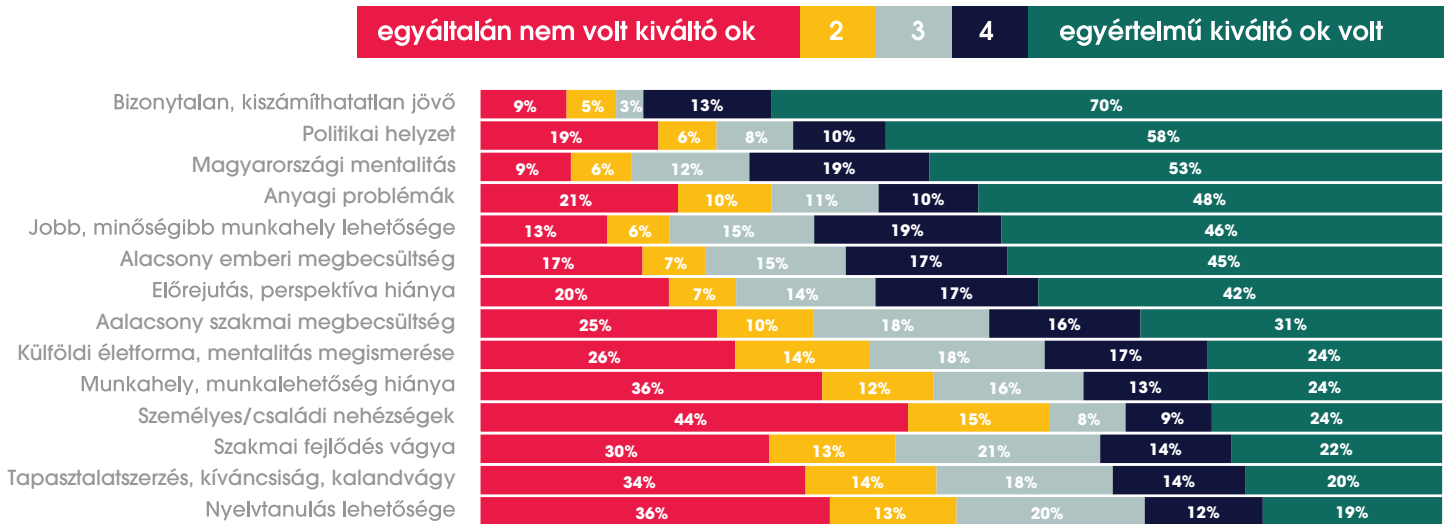
A kérdőíves és mélyinterjú adatok alapján a külföldi munkavállalást motiváló 5 fő tényező:

- anyagi problémák, a külföldön elérhető magasabb fizetés
- az elérhető állások hiánya, az álláskeresés nehézségei

 világlátás, kaland, más kultúrák megismerésének lehetősége

 nyelvtanulás, szakmai fejlődés, külföldi munkatapasztalat szerzése

 kiszámíthatatlan jövő, a magyarországi jogbiztonság hiánya, illetve a vállalkozások életét nehezítő gazdasági bizonytalanság

6. ábra: A kivándorlás okai

A hazaköltözés ellen ható 5 legerősebb motiváció:

- az itthon elérhető jövedelmek szintje
- a Magyarországon vélt vagy tapasztalt anyagi nehézségek
- a magyar politikai klíma
- a magyarok mentalitása
- a külföldi élettel, a külföldi munkahellyel való elégedettség

A hazaköltözés mellett szóló legjellemzőbb érvek:

- a szociális kapcsolatok (család, barátok) hiánya, ritkábban honvágy
- a gyerekek iskolai tanulmányainak megkezdése
- a külföldi munkakeresés nehézségei
- az anyagi bizonytalanság a külföldi élet során
- az anyagi célok teljesülésének elmaradása a külföldi munkavállalás során
- a nyugdíjas kor elérése

<p>A hazatérést nagyban segíti</p>	<ul style="list-style-type: none"> A szociális kapcsolatok hiánya külföldön, magányossá A munka, munkahelytalálás nehézségei külföldön Anyagi, megtakarítási célok teljesülésének elmaradása a külföldi munkavállalás során
<p>A hazatérést kissé segíti</p>	<ul style="list-style-type: none"> Honvágy A nyugdíjas kor elérése
<p>Vegyes hatás - nem egyértelmű</p>	<ul style="list-style-type: none"> A gyerek iskoláztatása A hazaköltözést segítő állami programok
<p>A hazatérést kissé gátolja</p>	<ul style="list-style-type: none"> Állás hiánya Magyarországon A magyar politikai helyzet megítélése A magyar közoktatás helyzetének megítélése A magyar egészségügy helyzetének megítélése Családtag, partner is külföldön él A kinti munkahellyel kapcsolatos elégedettség Erős szakszervezet, munkavállalói jogok védelme a külföldi országban Rokon, családtag külföldön él Beilleszkedés külföldön Vállalkozás indításának nehézsége Magyarországon A Magyarországon lakó magyarok mentalitásának megítélése Külföldi ingatlan vásárlása
<p>A hazatérést nagyban gátolja</p>	<ul style="list-style-type: none"> Alacsonyabb fizetések Magyarországon Más kultúrák megismerésének lehetősége külföldön Gazdasági bizonytalanság Magyarországon A házastárs, partner külföldi személy Anyagi biztonság külföldön Korrekt munkaadók külföldön A külföldi élettel való elégedettség Baráti kapcsolatok megléte külföldön Aktív kapcsolattartás az otthon maradt szeretteikkel Magyar hírek, események követése A magyarországi helyzet negatív megítélése Az árszínvonal emelkedése Magyarországon A magyar politikai helyzet megítélése

1. táblázat: A hazatéréssel kapcsolatos egyes tényezők hatása – összefoglaló táblázat

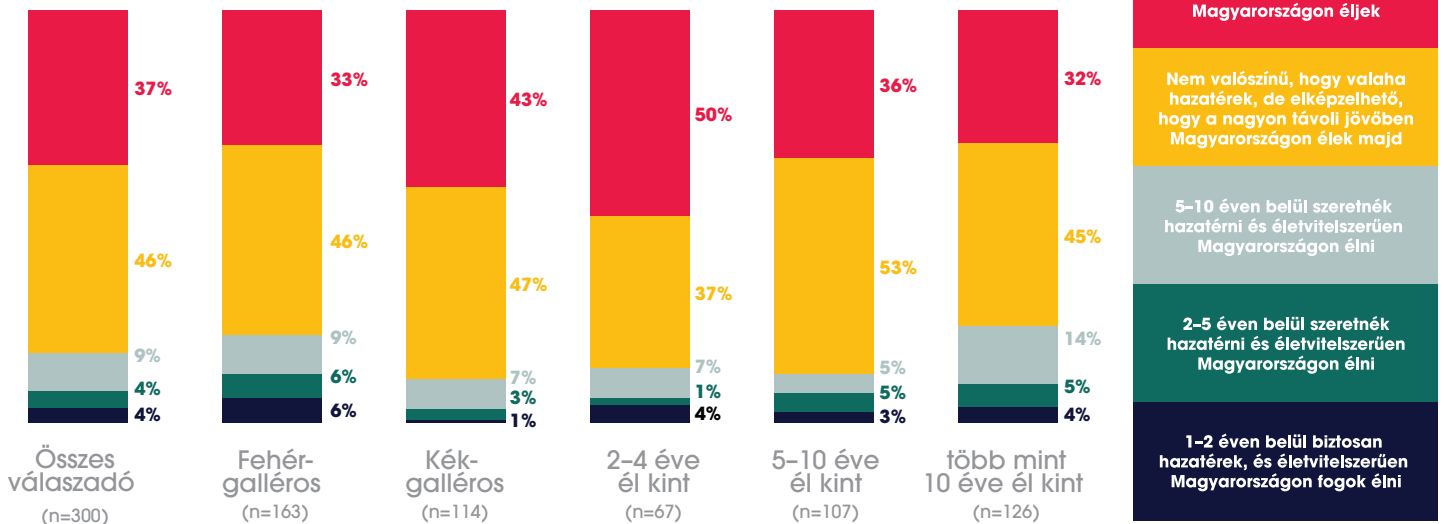
Érdeemes kiemelni, hogy a megkérdezett magyarok szinte kivétel nélkül elégedettek külföldi munkahelyükkel és a munkakörülményekkel, még akkor is, ha jelenleg nem a végzettségüknek megfelelő munkát végeznek. Bár nagyon sokat kell dolgozniuk, úgy értékelik, hogy a fogadó országokban elismerik a becsületes munkát. A többség kiemelte, hogy jól érzi magát a munkahelyén, a kollégáival jó viszonyt ápol, hátrányos megkülönböztetést nem tapasztal. A megbecsültség tapasztalatát (stabil munkahely, méltó fizetés és béren kívüli juttatások, korrekt, partneri viszony a főnökökkel) a nagyobb anyagi jólétből eredő szabadságérzet is nyomatékosítja.

Legalább ennyire fontos, hogy a külföldön dolgozó magyarok általánosságban negatívan ítélik meg Magyarországon jelenlegi helyzetét. Sok problémát látnak az országban, az elmúlt évekre visszagondolva kevés területen érzékelnek fejlődést. Az alábbi problémák a megkérdezettek válaszai alapján jelentősen gátolják a hazatérés lehetőségeit:

▶ az árszínvonal drasztikus emelkedése Nyugat-Európával összevetve

- ▶ a magyar életszínvonal csökkenése
- ▶ az egészségügyi rendszerhez és ellátáshoz való hozzáférés és annak minősége
- ▶ a közoktatás helyzete
- ▶ a vállalkozások indításának és működtetésének bonyolultsága, nehézségei Magyarországon
- ▶ a közélettel való elégedetlenség, amelynek fő okai: ellenségeskedés, az oldalak közötti kommunikáció és együttműködés hiánya, az EU-val fennálló konfliktusok, keleti orientáció, korrupció
- ▶ a magyar emberek mentalitása, általánosan tapasztalt pesszimizmusa, ellenségesége és letargiája

Ami a már hazatértek tapasztalatait illeti: a többségük jól érzi magát Magyarországon és nem tervez újra külföldre költözni. Ugyanakkor anyagi téren hátrányosan élnek meg a visszaköltözést.

7. ábra: A hazatérés valószínűsége és időtávja

A válaszadók öthatoda nem vagy legfeljebb a nagyon távoli jövőben tartja valószínűnek, hogy életvitelszerűen Magyarországon éljen. Minden hatodik külföldön dolgozó magyar rendelkezik ennél konkrétabb tervekkel, de még közülük is minden második csak 5-10 éves időtávon tartja időszerűnek a hazatérést. A belátható időtávon (5 éven) belül hazatérni szándékozók aránya 8 százalék

körül alakul. Némileg magasabb az arányuk a fehérgalléros munkavállalók körében (12 százalék), valamint a régebb óta kint élők körében, utóbbi csoportban (azaz a több mint 10 éve külföldön élők körében) ugyanakkor inkább az 5-10 éves időtávon hazatérni szándékozók felülreprezentáltak. Összességében ennek a csoportnak a negyede 10 éven belül hazatérne.

I 2.4. TRENDELEMZÉS 2023–2028

Az Egyensúly Intézet gazdasági előrejelzése és modellszimulációk segítségével három előrejelzést tettünk:

01 A KÜLFÖLDI MUNKAVÁLLALÓK SZÁMÁNAK VÁRHATÓ ALAKULÁSA

2023-ban hozzávetőleg 770 000 magyar élt külföldön – ez a szám 2028-ra 750 000-re fog csökkenni.

02 A HAZAUTALÁSOK VÁRHATÓ ALAKULÁSA

A hazautalások összegének fokozatos csökkenésére számíthatunk: a 2022-es 3,8 milliárd dollárról 2028-ra 3,6 milliárd dollárra. Vagyis míg 2022-ben a GDP 2,2

százalékának megfelelő forrás érkezett hazánkba, 2028-ban már csak a GDP 1,4 százalékára számítunk.

03 KÜLÖNFÉLE HAZATÉRÉSI FORGATÓKÖNYVEK GAZDASÁGI HATÁSAI

A 2004 után elsősorban munkavállalási célból kivándorolt, aktív korú állampolgárok 10 százalékának hazatérése 2028-ig évi 0,02–0,12 százalékpontos, 25 százalék hazatérése 0,05–0,3 százalékpontos, míg 33 százalék hazatérése 0,06–0,45 százalékpontos növekedési többletet eredményezne.

	Alappálya	10%	25%	33%
2023*	-0,63	-0,63	-0,63	-0,63
2024*	3,20	3,22	3,25	3,26
2025*	3,07	3,16	3,29	3,36
2026*	3,28	3,39	3,57	3,67
2027*	3,15	3,27	3,47	3,58
2028*	3,30	3,43	3,63	3,75

2. táblázat: A külföldön dolgozó magyarok 10, 25, illetve 33%-a hazatérésének a GDP-növekedésre gyakorolt hatása, százalék (forrás: az Egyensúly Intézet számításai)

Az ötéves előrejelzési horizonton becsült 0,6–1,8 százalékpontos összesített többlet reál GDP-növekedés inflációval kiigazítva 0,3–1,0 százalékponttal magasabb fogyasztást eredményezne, ami nominálisan 150–

800 milliárd forintos nagyságrend. A hazatérési forgatókönyvek megvalósulása a 2028 végéig tartó időszakban összességében a nominális GDP 300–1500 milliárd forintos növekedését eredményezné.

3. SZAKPOLITIKAI JAVASLATOK A KÜLFÖLDI MUNKAVÁLLALÓK HAZATÉRÉSÉNEK ÖSZTÖNZÉSE ÉRDEKÉBEN

Annak ellenére, hogy a munkaerő kivándorlása, illetve a feszes munkaerőpiac évek óta a hazai közbeszéd része, mindeddig kevés érdemi szakpolitikai beavatkozás történt a külföldön dolgozó magyarok hazacsábítására. A 2015-ben elindított, majd egy évvel később leállított *Gyere haza, fiatal!* program hatására összesen 105-en tértek haza, míg az MTA eleve csak a magasan képzett fiatalokra célzó *Lendület* programja pályázatán is mindössze 200 kutató nyert támogatást. Az EU-ban is ritkák az átfogó, pláne a sikeres hazatérési szakpolitikai csomagok. Az alábbi javaslatok ugyanakkor az Egyensúly Intézet saját kutatási eredményei mellett a hasznosítható nemzetközi tapasztalatok tanulságaira is épülnek.

Előjáróban fontos kiemelni, hogy **mind a kivándorlást, mind a hazatérést legerősebben motiváló tényezők többsége olyan területet érint** (az itthoni fizetések relatív színvonala, az egészségügyi ellátórendszer és az oktatás minősége, a magyarok általános mentalitása), **amelyek esetében nemigen jöhet szóba gyors, egy-egy szakpolitikai beavatkozásból eredő változás.** Ettől függetlenül érdemes hangsúlyozni, hogy **a közszolgáltatások általános minőségének javítása és a nagy ellátórendszerek egyébként is sürgető reformja egyértelműen a kivándorlási és külföldön maradási kedv ellen hatna.**

I 3.1. PÉNZÜGYI ÖSZTÖNZŐK

Az adatok alapján látható: ahogy az anyagi nehézségek a kivándorlás irányában hatnak, úgy **a pénzügyi ösztönzők is kiemelten motiváló intézkedésnek számítanak a külföldön dolgozó magyarok körében.** Fontos szem előtt tartani, hogy a hazatérést fontolgatók, tehát **a potenciálisan legkönnyebben visszacsábíthatók fő motivációi között előkelő helyen szerepel az, hogy anyagi szempontból nem találták meg a számításaikat külföldön.**

 CÉLZOTT HAZATÉRÉSI TÁMOGATÁSSAL ÖSZTÖNÖZZÜK A HIÁNYSZAKMÁKBAN DOLGOZÓ MUNKAVÁLLALÓK HAZATÉRÉSÉT!

A kérdőíves kutatás válaszadói közül 43 százalék a 4 millió forintos egyszeri hazatérési támogatást, 35 százalék a kötelező 13. havi fizetést, 32 százalék a külföldi

jövedelem felét elérő jövedelmet, 24 százalék pedig a 2 millió forintos egyszeri támogatást jelölte meg a legmotiválóbb ösztönzőként a hazatérés szempontjából. Az efféle beavatkozások akkor lehetnek észszerű és megtérülő ráfordítások, ha **kifejezetten a legégetőbb munkaerőhiánnyal küzdő szektorokat érintik,** lehetőség szerint az állam és a vállalatok egyeztetése, együttműködése mellett.

Az életvitelszerűen külföldön tartózkodó és hiányszakmákban (például informatika, vendéglátás, elektronika, ápoló-gondozó tevékenységek) dolgozó, megfelelő kompetenciákkal és munkatapasztalattal rendelkező munkavállalókat foglalkoztató vállalatok kapjanak **egyszeri hazatérési támogatásra és/vagy bérkiegészítésre fordítható támogatást abban az esetben, ha az érintettek szerződésben vállalják, hogy meghatározott ideig Magyarországon fognak dolgozni!**

▶ AZ ÁLLAM ADÓTEHER-KÖNNYÍTÉSSEL ÖSZTÖNÖZZE A KÜLFÖLDRŐL HAZATÉRŐK FOGLALKOZTATÁSÁT A HAZAI KKV-KNÁL!

A külföldön tapasztalatot szerzett, képzett munkavállalók érdemi tömegben történő visszacsábításának egyik legfontosabb járulékos haszna a hazai kis- és közepes vállalkozások termelékenységének ebből fakadó növekedésében csapódna le. Érdemes ezért államilag ösztönözni, megkönnyíteni a hazatérők foglalkoztatását a 250 főnél kevesebb munkavállalót foglalkoztató vállalkozásoknál. Már annak szimbolikus

jelentősége sem elhanyagolható, ha egyáltalán ráirányítják a kkv-k figyelmét erre a lehetőségre.

Az állam ösztönözze adókedvezményekkel a külföldről hazatért magyar munkavállalók foglalkoztatását! Ez a kkv-kat is arra ösztönözhetné, hogy saját erőből hozzájáruljanak a külföldre települtek hazahívásához. Alkalmos minta lehet egy ilyen konstrukcióhoz az a 2023 végén benyújtott, a digitális társaságokról szóló jogszabálytervezet, amely mentesíti a közteherviselés és a helyi iparüzési adó megfizetése alól azokat a – jellemzően külföldről idetelepülő – úgynevezett digitális társaságokat, amelyek legalább 60 százalékban Európán kívülről érkező munkavállalókat foglalkoztatnak.

I 3.2. A KÖZSZOLGÁLTATÁSOK FEJLESZTÉSE, ADMINISZTRATÍV KÖNNYÍTÉSEK

A kérdőíves adatfelvétel során a válaszadók részéről sokszor merült fel problémaként a közzolgáltatások rossz minősége, a vállalkozás indításának nehézségei vagy éppen az adózási környezet bonyolultsága, kiszámíthatatlansága. Mivel ezek egyébként is a magyar növekedés ellen ható, a hazai vállalkozók részéről is számtalanszor szóvá tett problémák, alapvetően túlmutatnak a külföldi munkavállalók hazacsábítását célzó szakpolitikai beavatkozások körén – ennek ellenére szoros összefüggésben állnak ezzel a témával. **Az állam működését – elsősorban a polgáraival való viszonyában – gyorsabbá és költséghatékonyabbá kell alakítani.**

▶ PAPIRMENTES, DIGITÁLIS ÁLLAMOT 2030-RA!

A digitális államnak számos előnye van: többek között időt, fáradságot, bizonytalanságot takarít meg az állampolgárok és a vállalkozások számára. Az állami működés hatékonyságának pontos mérését és fejlesztését is megkönnyíti, ha nyomon követhető és rendszerezett formában vizsgálható, hogy ugyanazokat az engedélyeket melyik hivatal vagy akár melyik hivatalnok mennyi idő alatt adja ki.

▶ 2030-RA TEREMTSÜK MEG AZ ÁLLAMI SZOLGÁLTATÁSOK TELJES KÖRŰ DIGITALIZÁCIÓJÁNAK FELTÉTELEIT!

Az adózási, munkaügyi, egészségügyi, mobilitási stb. adatokat ma már könnyedén össze lehet kötni egymással – már ha nem irattartókban gyűlnek a szekrények mélyén. A digitális állam forradalmian jobb szolgáltatásokat tesz lehetővé, ha élünk a lehetőségeivel – és persze ha a plusz információs kapacitást az állam nagyobb állampolgári ellenőrzésének lehetősége kíséri. Egy ilyen fordulat érezhető változást eredményezne a külföldi munkavállalók döntéseit elsősorban érintő közzolgáltatások minőségében.

▶ AHOL CSAK LEHET, AUTOMATIZÁLJUK A BÜROKRÁCIÁT!

Tegyük automatikussá az adatátvitelt az állami szervek között! Válgják tilossá, hogy az állami szervek olyan dokumentumokat kérjenek a polgároktól, amelyeket egy másik állami szervtől is lekérhetnek! Ez már önmagában jelentős előrelépés lenne az adminisztrációs terhek területén, és rengeteg felesleges „kört” tesz okafogyottá, gyorsítja a folyamatokat, mindenekelőtt pedig tehermentesíti az állampolgárokat, illetve a gazdasági szereplőket.

I 3.3. REINTEGRÁCIÓS ESZKÖZÖK

A reintegrációs szakpolitikák a kivándorlók számára a hazatérést követően nyújtott támogatások széles skáláját fedik le: tanácsadást és általános segítségnyújtást a foglalkoztatáshoz, lakhatáshoz, oktatáshoz, illetve a visszatéréshez való alkalmazkodás egyéb aspektusaihoz.

▶ **VONJUK BE A HAZATÉRŐ MAGYAROKAT A HAZAI FOGLALKOZTATÁSI ÉS ÁTKÉPZÉSI PROGRAMOKBA!**

A hazatérők gyakran rászorulhatnak a támogatásra ahhoz, hogy munkát találjanak a származási országban, és külön képzési szakaszra lehet szükségük, mielőtt újra be tudnak lépni a hazai munkaerőpiacra. Ezért **vonjuk be a foglalkoztatási programokba a visszatérő magyarokat, akár célzott programokkal, akár a visszatérők integrációjával a meglévő munkaerőpiaci programokba, ideértve a képzést is!** A készségek/iskolai végzettség elismerése nem kevésbé fontos reintegrációs politikai eszköz, amely kifejezetten a visszatérőket célozhatja meg.

▶ **AZ ÁLLAM TÁMOGASSA A HAZATÉRŐK CSALÁDI REINTEGRÁCIÓJÁT!**

A huzamosabb ideig külföldön élők házastársai és gyermekei, akik esetleg nem a származási ország állampolgárai, a visszatérést inkább bevándorlási folyamatként élhetik meg, ami a visszatérni kívánó magyarok döntésére is nagy hatást gyakorol. Hasonló integrációs igényeik lehetnek, mint a többi bevándorlónak, beleértve az integráció szociális, nyelvi, oktatási és munkaerőpiaci vonatkozásait. Így az általános integrációs szakpolitikáknak a hazatérők családtagjainak (re-) integrációját is érdemes támogatniuk. Ezért igény esetén – számos európai ország mintájára – **az állam célzott eszközökkel (ingyenes nyelvtanfolyammal, szociális, munkapiaci továbbképzési programokkal) segítse a családtagok beilleszkedését a magyarországi közegbe!**

I 3.4. KOMMUNIKÁCIÓ, TÁJÉKOZTATÁS, SZEMLÉLETFORMÁLÁS

A nemzetközi tapasztalatok szerint gyakran az **információs és tájékoztatási intézkedések képezik a hazatérési szakpolitikák gyenge pontját**, mivel sok kivándorló nem tud a rendelkezésére álló intézményi támogatásokról. Ezért kiemelt hangsúlyt kell fektetni a létező programok megfelelő formában, csatornákon és üzenetekkel történő kommunikációjára.

▶ **TÁMASZKODJUNK A KÜLFÖLDI MAGYAR KÖZÖSSÉGEK SZERVEZETEIRE A MAGYAROK HAZACSÁBÍTÁSÁBAN!**

A hazatérési programok egyik legfontosabb kihívása a releváns információk hatékony közvetítése. A vonatkozó beavatkozások számos európai országban azért nem érik el a kellő hatást az akár tetemes összegű ráfordítás ellenére sem, mert az intézkedéseket nem kíséri megfelelő tájékoztatás, információátadás a célcsoportokban.

A magyar állam vonja be a hazatérési programjaiba a nagyobb célországok magyar közösségeinek szervezeteit, egyesületeit! Az olyan egyesületek, mint a Németországi Magyar Szervezetek Szövetsége, a Magyarok Angliai Országos Szövetsége vagy az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége, mind közvetlen lefedettségükből, mind helyi információs tőkéjükből és elérési csatornáikból eredően felbecsülhetetlen segítséget biztosíthatnak az információk közvetítésében, de akár a konkrét programok helyi szervezésében is.

▶ A MAGYAR ÁLLAM ÉS A LEGNAGYOBB MAGYAR MUNKAADÓK AZ ERASMUS+ PROGRAMON KERESZTÜL VEGYÉK FEL A KAPCSOLATOT AZ EURÓPAI CÉLORSZÁGOK FELSŐFOKÚ OKTATÁSI INTÉZMÉNYEIVEL!

Az európai felsőoktatásban a végzős magyar hallgatókkal folyamatos és rendszeres kapcsolattartás kialakítására van szükség. Az igények felmérése és megértése után a legnagyobb magyar vállalatok és a magyar állam is vonzó szakmai kihívásokat kínálhat az utolsó éves magyar hallgatóknak frissdiplomás éveik megkezdéséhez. Élünk ezzel a lehetőséggel: **alakítsunk ki állandó kapcsolatot a legnagyobb európai célországok felsőoktatási intézményeivel, hogy alternatívát kínálhassunk a pályakezdő magyaroknak!**

▶ ÁLTALÁNOS ORSZÁGIMÁZSKAMPÁNY HELYETT ADATALAPÚ KOMMUNIKÁCIÓT!

A hazatérést ösztönző kommunikációnak az érzelmekre is érdemes hatnia, de olyan módon, hogy az üzenetek súlypontjainak helytelen meghatározása, esetlegesen érzékelt hitelességi deficitje ne vezessen a várttal ellentétes hatásokhoz. A túlidealizált, a kivándorolt egyéni tapasztalataitól távol álló országimázskampányok például a nemzetközi tapasztalatok, illetve a jelen kutatás alapján is sokszor kontraproduktívak.

A hazahívó kommunikáció reagáljon a külföldön munkát vállalók valós élményeire és igényeire! Olyan, az érintettek anyagi motivációit célzó, tényadatokra alapozott üzenetekre kell helyezni a hangsúlyt, mint például hogy

▶ a hazájukban munkát vállalók hosszú távon jellemzően **magasabb fizetést tudnak kivívni maguknak**

▶ milyen sokat számít az érvényesülésben **az otthon felhalmozott kapcsolati tőke**

▶ a hazájukban munkát vállalók nagyobb mértékben helyezkednek el **a képzettségi szintjüknek megfelelő presztízssű szakmákban**

▶ Magyarországon működik **az egyik legbőkezűbb családtámogatási rendszer**

▶ a gyökértelenség érzete, a magány és az elszigeteltség **milyen hosszú távú egyéni lelki problémákhoz vezethet**

Különösen fontos kutatások tapasztalataira építve közvetíteni azt az üzenetet, hogy a hazatérő magyarok az átlagnál nagyobb megbecsültségnek örvendenek a hazai munkaerőpiacon, illetve hogy **elsöprő többségük semmiképpen nem cserélné újabb külföldi kalandra az újrakezdett otthoni életet.** Hatékony lehet az is, ha a tájékoztató kampányok során konkrét eseteket lehet bemutatni olyan hazatelepültekről, akik külföldön megszerzett készségeik és munkatapasztalatuk okán mind korábbi otthoni, mind külföldi életüknél magasabb státust tudtak elérni Magyarországon.

▶ A VÁROSOK IS AKTÍVAN VEGYENEK RÉSZT A KÜLFÖLDÖN DOLGOZÓK HAZAHÍVÁSÁBAN!

Az eddigi hazai és európai szakpolitikai beavatkozások többsége kizárólag állami erőforrásokra támaszkodott. Ehhez képest a célzás és a hatékony információgazdálkodás szempontjából is **indokolt lenne jobban kihasználni a magyar nagyvárosokban rejlő információs és reintegrációs kapacitásokat.**

Az állammal partnerségben a hazai nagyvárosok kapcsolódjanak be aktívan a hazatérési programok szervezésébe! A városoknak, helyi közösségeknek egyrészt lehetőségük van arra, hogy absztrakt, általános országimázskampányok helyett az érintettek lokális kötődéseire, személyes élményeire, helyi közösségi

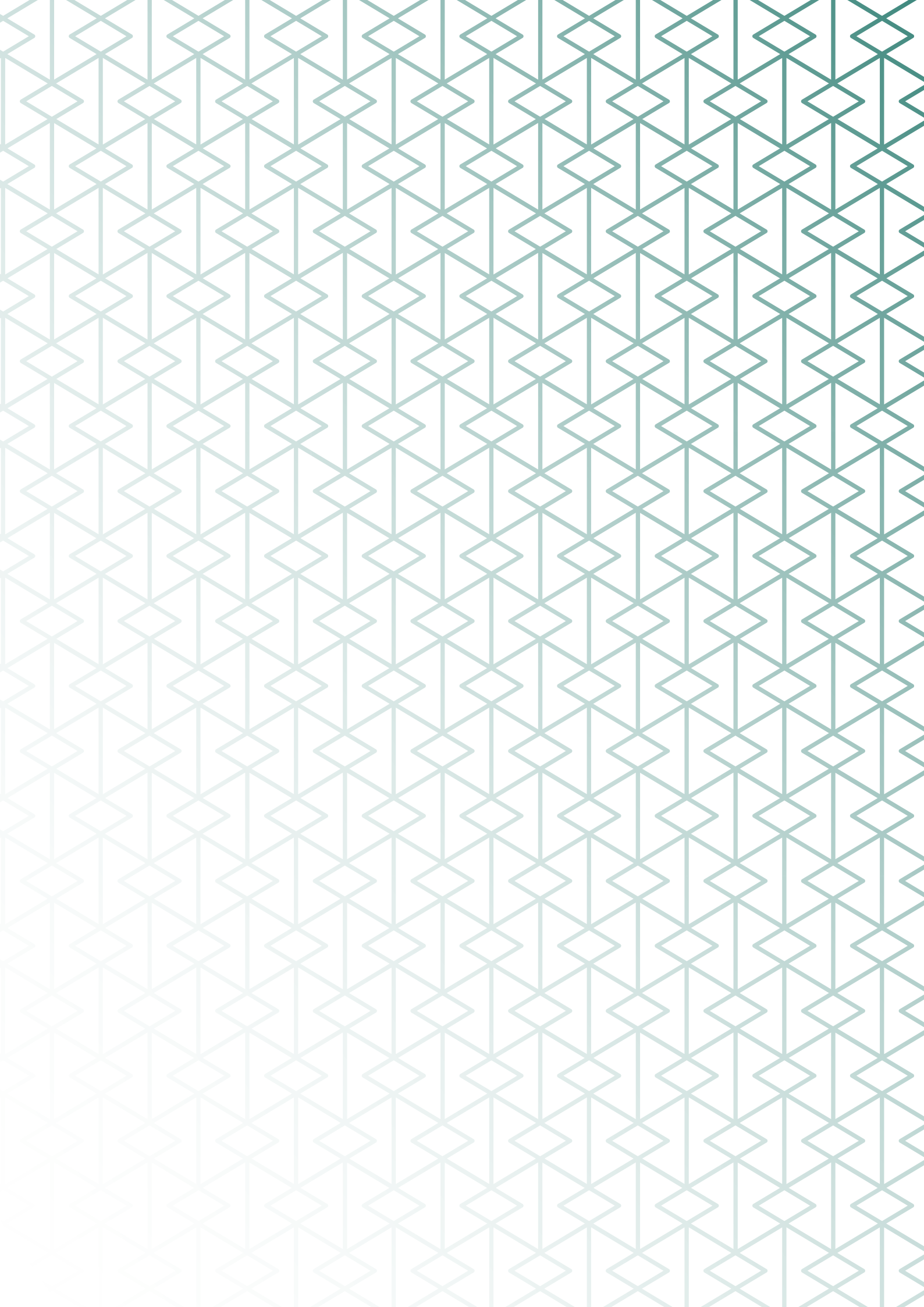
beágyazottságára tudjanak építeni – ne feledjük, hogy a kivándorlók egyik azonosított fő problémája a szociális kapcsolatok hiánya a fogadó országban. Másrészt a helyi önkormányzatok **konkrét, lokális lehetőségekre tudják felhívni a figyelmet a karrier-, illetve otthonszerzési lehetőségekkel kapcsolatban**, és a helyi körülményekhez tudják szabni a hazatelepülőknek ajánlható esetleges anyagi vagy nem anyagi jellegű kedvezményeket. Ezek hatékonyságát persze növeli, ha az állam is kiveszi a részét az ilyen programok finanszírozásából.

 A TARTÓS MUNKAERŐHIÁNNYAL SZEMBESÜLŐ VÁROSOK INDÍTSANAK SAJÁT, CÉLZOTT HAZATÉRÉSI PROGRAMOKAT!

A nagyvárosok bevonása már csak azért is indokolt, mert a munkaerőhiány jellemzően az ország fejlettebb nagyvárosi régióiban jelentkezik, így a képzett munkaerő hazacsábításának fő nyertesei is ezek a települések lennének. **A valamilyen nagyobb beruházás vagy fejlesztés (például egy új kreatív hub kialakítása)**

kapcsán jelentősebb szektorális munkaerőhiánnyal küszködő nagyvárosok indítsanak célzott kampányokat a nagyobb célszágokban az érintett ágazatokban dolgozók hazacsábítása érdekében! A célzott, akár személyre szóló megkereséseken és kommunikáción kívül ennek része lehet egy egyszeri helyi hazatérési támogatás folyósítása, lakhatási támogatás, meghatározott időre szóló bérkiegészítés vagy béren kívüli juttatás, illetve akár plusz önkormányzati bölcsődei és óvodai férőhelyek a hazatérők számára (a kérdőíves adatok alapján ez utóbbiak hiánya előkelő helyen szerepel a hazatérés ellen ható tényezők között).

A nemzetközi tapasztalatok között jelenleg egyáltalán nem ismert ilyesfajta próbálkozás, ezért a városcentrikus megközelítés megfelelő előkészítés esetén akár sikeres hungarikummá is válhatna. **A következő évtizedben indítsunk pilotprogramokat a tartós munkaerőhiánytól leginkább sújtott nagyvárosokban!** Az eszközökre és eredményekre vonatkozó adatokat, főbb tanulságokat tegyük elérhetővé és szabványosíthatóvá!

AZ EGYENSÚLY INTÉZET SZAKPOLITIKAI JAVASLATAI

TERÜLET	JAVASLAT
PÉNZÜGYI ÖSZTÖNZŐK	<ul style="list-style-type: none">• Célzott hazatérési támogatással ösztönözzük a hiányszakmákban dolgozó munkavállalók hazatérését!•• Az állam adóteher-könnyítéssel ösztönözze a külföldről hazatérők foglalkoztatását a magyar kkv-knál!
A KÖZSZOLGÁLTATÁSOK FEJLESZTÉSE, ADMINISZTRATÍV KÖNNYÍTÉSEK	<ul style="list-style-type: none">• Papírmentes, digitális államot 2030-ra!•• Ahol csak lehet, automatizáljuk a bürokráciát!
REINTEGRÁCIÓ	<ul style="list-style-type: none">• Vonjuk be a hazatérő magyarokat a hazai foglalkoztatási és átképzési programokba!•• Támogassuk a hazatérők családi reintegrációját!

A KÜLFÖLDI MAGYAR MUNKA- VÁLLALÓK HAZACSÁBÍTÁSÁRA

TERÜLET

JAVASLAT

Támazkodjunk a külföldi magyar közösségek szervezeteire a magyarok hazacsábításában!

Általános országimázskampány helyett adat alapú kommunikációt!

KOMMUNIKÁCIÓ,
TÁJÉKOZTATÁS

A városok is aktívan vegyenek részt a külföldön dolgozók hazahívásában!

A tartós munkaerőhiánnyal szembesülő városok indítsanak saját, célzott hazatérési programokat!

RÓLUNK

Az Egyensúly Intézet jövőorientált szellemi műhely, amely hazánk számára készít jövőképeket, szakmai javaslatokat. Kidolgozni az ország politikai, gazdasági és kulturális jövőképét, szilárd szellemi alapot teremteni a magyarok felemelkedéséhez – a gyorsan változó 21. században az Egyensúly Intézet ezt tekinti egy agytröszt legfontosabb feladatának.

Olyan témákról gondolkodunk, amelyekről kevesebb szó esik a nyilvánosságban, mint kellene. Ilyen téma a robotizáció és az átalakuló munkaerőpiac, levegőnk és folyóvizeink tisztasága, a nemzeti öntudat és a közösségek szerepe egy ország életében, az oktatás jövője, az ország gazdasági kitörési pontjai vagy a megváltozó világrend.

Az Egyensúly Intézet állandó kutatói csapata és tanácsadói testülete közgazdászokból, szociológusokból, politikai elemzőkből, klímaszakértőkből, külpolitikai szakértőkből áll. Sokszínű és magasan képzett, professzionális csapatunk széles körű tapasztalatokkal rendelkezik az akadémiai kutatás és az alkalmazott tudomány területéről egyaránt.

SZAKÉRTŐINK

BOROS TAMÁS

Igazgató és társalapító

Az Egyensúly Intézet igazgatója és társalapítója. A Policy Solutions elemző- és tanácsadó intézet korábbi társtulajdonosa és -igazgatója. Rendszeres vendége volt politikai elemző műsoroknak, gyakran nyilatkozik vezető nemzetközi médiumoknak. Korábban szakértőként dolgozott az Európai Bizottságban és a Magyar Köztársaság Külügyminisztériumában. Kutatási területe a magyar és az európai uniós politikai kommunikáció, illetve a populizmus.

SZABÓ BARNÁ

Vezető közgazdász

Az Egyensúly Intézet vezető közgazdásza. Dolgozott a Nemzetközi Valutaalap (IMF), valamint az Egyesült Királyság központi bankjának, a Bank of Englandnek kötelékében. Több mint fél tucat más külföldi jegybanknál működött közre előrejelzési rendszerek kiépítésében. Korábban a prágai székhelyű OGREsearch makroökonómiai tanácsadó cég elemzője. Szakterülete a makroökonómiai modellezés és előrejelzés. A barcelonai Pompeu Fabra Egyetemen szerzett doktori fokozatot.

FILIPPOV GÁBOR

Kutatási igazgató

Az Egyensúly Intézet kutatási igazgatója. Korábban országgyűlési szakértőként, majd a Magyar Progresszív Intézet politikai elemzőjeként és vezető elemzőjeként dolgozott. Elemzései, kommentárjai számos hazai és külföldi sajtótermékben megjelentek, televíziós és rádiós műsorok gyakori vendége. Kutatási területe az európai, valamint a magyar szélsőjobboldal, az antiszemitizmus és az iszlamofóbia története és jelene, illetve a modern autokráciák működése.

KOZÁK ÁKOS

Üzleti kapcsolatokért felelős igazgató és társalapító

Az Egyensúly Intézet üzleti kapcsolatokért felelős igazgatója és társalapítója. Korábban közel harminc éven keresztül a GfK Hungária Piackutató igazgatója volt. A Magyar Marketing Szövetség korábbi elnöke. A Budapesti Gazdasági Egyetem korábbi docense, jelenleg a Kibergazdaság-kutató Központ tudományos munkatársa. Számos felsőfokú piackutatási tananyag szerzője, illetve társszerzője. 2008-ban Klauzál Gábor-díjat kapott. Szakterülete a jövőkutatás és a fogyasztói tanulmányok. PhD-fokozatát fogyasztásszociológiából szerezte.

KENYERES LÁSZLÓ

Projektmenedzser - Üzleti igazgatóság

Az Egyensúly Intézet üzleti projektjeinek menedzsere. Korábban a KSH ösztöndíjasa, majd társadalomstatistikusa volt, ahol a háztartások jövedelmi és kiadási szerkezetét kutatta. Később pénzügyi és energetikai szektorokban szerzett tapasztalatot program menedzserként és vezetőként a vállalati szintű ügyfélközpontú transzformációk terén. Az elmúlt időszakban különböző kutatási megközelítések és elégedettségi mérések módszertani és technológiai fejlesztéseivel foglalkozott. Fókuszterülete az adatalapú döntéshozatal támogató, többforrású integrált adatbázisok létrehozása.

Egyensúly Intézet

Cím: **H-1026 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 73.**

Telefon: **+36 1 249 5238**

Honlap: **www.eib.hu**

E-mail: **info@eib.hu**

Facebook

LinkedIn

